

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τὸ διαρρεῦσαν ἔτος 1965, ἐπῆλθον αἱ κάτωθι ἀλλαγαι εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν προσωπικὸν τῆς ΙΑ' Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων: Ὁ Ἐφορος Ἀρχαιοτήτων κ. Σωτήριος Δάκαρης παρητήθη τῆς Ὑπηρεσίας ἀπὸ τῆς 4/11/65, γενόμενος τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς Ἀρχαιολογίας εἰς τὸ ἐν Ἰωαννίνοις τμήμα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ὁ μέχρι τοῦ Ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὑπηρετῶν παρὰ τῆς ΙΑ' Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων Ἐπιμελητὴς κ. Ἡλίας Τσιριβάκος, μετετέθη εἰς Ἀθήνας, εἰς τὴν θέσιν δὲ αὐτοῦ ἐποποιήθη ἀπὸ τῆς 1/10/65 ἡ Ἐπιμελήτρια δ. Ἰουλία Σπ. Κουλεϊμάνη.

II. ΜΟΥΣΕΙΑΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

Τὸ ὑπὸ ἀνέγερσιν νέον Μοῦσεῖον τῆς πόλεως Ἰωαννίνων ἐπλησίασε τὸ στάδιον τῆς ἀποπερατώσεως μόλις κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους. Ὡς ἐκ τούτου οὐδεμία ἐργασία ἐκθέσεως ἐγένετο, ἤρχισεν ὁμως ἡ πρὸς τοῦτο προεργασία, διὰ τῆς καταγραφῆς καὶ φωτογραφήσεως τῶν νεωτέρων εὐρημάτων τῆς Δωδώνης.

III. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΚΑΙ ΤΥΧΑΙΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΗΣ

Κομπότι

Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐργασιῶν διὰ προωθητήρος ὑπὸ τῆς ἀναδόχου Ἐταιρείας ΕΤΚΑ, πρὸς διάνοξιν τῆς ἐθνικῆς ὁδοῦ ἀπὸ Ἄρτης εἰς Κρεμαστὰ Ἀγράφων, ἀπεκαλύφθησαν, 1 χλμ. περίπου Α. τοῦ Κομποτιοῦ καὶ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ νεκροταφείου τῆς Εὐαγγελιστρίας, δύο κιβωτιόσχημοι τάφοι (Πί ν. 289 α), πιθανώτατα συληθέντες πρὸ πολλοῦ, διότι ἡ διερεύνησις τοῦ ἐσωτερικοῦ των, ἐκτελεσθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐκτάκτου Ἐπιμελητοῦ Ἀρχ/των κ. Κ. Τσίρκα, καὶ τοῦ φύλακος Ἀρχαιοτήτων κ. Δημοσθ. Κατσάνου, παρουσίᾳ τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν, οὐδὲν κτέρισμα ἀπέδωκεν, ἐκτὸς σωροῦ ὁστῶν εἰς τὸν ἔτερον μόνον τῶν τάφων. Μετὰ τῶν χωμάτων τοῦ ἐκ φλύσχου ὑψώματος εἶχον παρασυσθῆ καὶ λίθοι κυβόσχημοι ἐκ τεφροφαίου ψαμμιτολίθου, ὡς καὶ δύο ἐπιτύμβιοι πλάκες ἀσβεστολιθικαί, προερχόμεναι μᾶλλον ἐκ τῶν δύο τάφων. Ἐκ τούτων ἡ μία διατηρεῖ τὰ ἀρχικά τοῦ ὀνόματος τοῦ νεκροῦ ΔΑΜ... ἡ δὲ ὀλόκληρον τὸ ὄνομα κατ'

ὀνομαστικὴν, ἄνευ πατρωνυμικοῦ, ΣΑΤΥΡΟΣ, τοῦ 3ου π.Χ. αἰῶνος (Πί ν. 289 δ)¹.

Ἡ τοῦ Σατύρου, σωζομένη ἀκεραία, ὕψους 0,99, πλάτους ἄνω 0,353, κάτω περὶ τὴν βάσιν τῆς περιτενείας 0,376 καὶ πάχους 0,085 - 0,09 μ., ἔχει τὸ κατώτερον τμήμα (ὕψους 0,33 μ.) ἄδρομερῶς εἰργασμένον, προοριζόμενον νὰ ἐμπηχθῆ ἐντὸς τῆς γῆς. Εἰς τὴν κορυφὴν τῆς στήλης ἔχει χαραχθῆ διὰ τρυπάνου² τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ, ἐντὸς ὀρθογωνίου βαθύσματος, τὸ ὅποιον περιβάλλεται ὑπὸ κυματιοφύρου πλαισίου. Ὑπεράνω ὑπάρχουν τρεῖς ἀνάγλυφοι ρόδακες, ὑποκάτω ἀστράγαλος ὡς πλαίσιον εἰς σχῆμα Π καὶ γεισίποδες καλῆς ἐργασίας, ὡς καὶ πρόστυπος πινακίς (tabula ansata). Περιτένεια περιβάλλει τὰς λοιπὰς τρεῖς ἀκμὰς τῆς ὀρατῆς ἐπιφανείας τῆς στήλης.

Ἐπιχειρηθείσης μικρᾶς σκαφικῆς ἐρεύνης, προκειμένου νὰ ἀποφασισθῆ ἡ διατήρησις ἢ μὴ τῶν δύο τάφων, διεπιστώθη ἡ ὑπαρξίς ὀρθογωνίου ταφικοῦ περιβόλου. Ἐκ τούτου προήρχοντο καὶ οἱ ὑπὸ τοῦ προωθητήρος παρασυσθέντες λίθοι τοῦ περιβόλου (διαστ. 4.80 x 1.90 - 1.775 μ.). Διατηροῦνται ἡ θεμέλιος στρώσις καὶ ὁ πρῶτος ὀρατὸς δόμος μερικῶς, ἐκ τεφροφαίου ψαμμιτολίθου τῆς περιοχῆς, ὕψ. 0,42 καὶ πάχ. 0,45 - 0,50 μ. Οἱ λίθοι φέρουν ἀναθύρωσιν, εἰς δὲ τὴν ὀρατὴν πλευρὰν διακοσμητικὰς ἐντομάς, ἐκ τῆς χρήσεως βελονίου.

Οἱ τάφοι, μὲ ἐσωτερικὰς διαστ. 1.77 x 0,61 μ. καὶ 1.75 x 0,615 μ., παράλληλοι πρὸς τὴν μακρὰν πλευρὰν τοῦ περιβόλου (Πί ν. 289 α), ἔχουν τὰς πλευράς των ἐπενδεδυμένας μὲ μεγάλας κανονικὰς πλάκας ἀσβεστολίθου. Πρὸς καλυτέραν μάλιστα προσαρμογὴν αἱ ἀκμαὶ τῶν στενῶν πλευρῶν φέρουν ἐγκάθισιν (πατούρα). Ὀλιγώτερον ἐπιμελημένα ἐῖναι αἱ καλυπτῆριοι πλάκες.

Εἰς τὸ βαθύτερον στρώμα, ὑπὸ τὸ δάπεδον τοῦ περιβόλου, ἀπεκαλύφθησαν ἄλλοι παιδικοὶ τάφοι τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος. Τρεῖς τούτων ἔχουν ἐπενδεδυμένας τὰς καθέτους πλευράς μὲ πλάκας φαιοῦ

1. Τὸ ὄνομα φαίνεται οἰκεῖον καὶ εἰς τὴν Ἠπειρὸν. Ἀπαντᾷ εἰς ἐπιγραφὴν τῆς Κασσώπης, ΠΑΕ 1952, σ. 358, Δωδώνης, Τὸ Ἔργον 1955, σ. 56, ΠΑΕ 1955, σ. 171, 13, BCH 80 (1956), σ. 300, P. Franke, Die Antiken Münzen von Epirus 1961, σ. 304 - 305, καὶ εἰς πηλίνας μήτρας ἀρχαίου κοροπλαθεῖου τῆς Ἀμβρακίας, ΑΔ 19 (1964): Χρονικά, σ. 311 κ.ἐ. Πίν. 350 α, τοῦ 4ου αἰ. π.Χ.

2. Πρόκειται περὶ χρήσεως τρυπάνου, πολὺ διαδεδομένης εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀμβρακίας, καὶ ὅχι περὶ τεχνικῆς in tremolo (βλ. ΑΔ (1965): Χρονικά, σ. 357). Κατὰ τοὺς P. M. Fraser - T. Rönne, Boeotian and West Greek Tombstones 1957, σ. 154 - 155, 171 - 172, ἡ τεχνικὴ αὕτη ἐξαφανίζεται κατὰ τοὺς πρῶτους ἐλληνιστικοὺς χρόνους, ὅτε ἐμφανίζεται ἡ τεχνικὴ τῶν ἀναγλύφων γραμμάτων.